

Spis treści

Przedmowa (Kardynał Kurt Koch)	7
Słowo Biskupa Opolskiego, Wielkiego Kanclerza Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego (Biskup Andrzej Czaja) ..	17
Słowo dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego (Radosław Chałupniak)	19
Słowo wstępne (Zygfryd Glaeser)	21

Część I

Istotne obszary ekumenicznej aktywności soborowych i poso- borowych papieży	29
--	----

I. Święty Jan XXIII (Angelo Giuseppe Roncalli - 1958-1963) 33 |

1. Dyplomatyczna misja abpa Angelo Giuseppe Roncallego
pierwszą „szkołą ekumenii” przyszłego papieża
2. Ekumeniczny „program” Jana XXIII
3. Ekumeniczna intencja zwołania Soboru Watykańskiego II ...

II. Błogosławiony Paweł VI (Giovanni Battista Enrico Antonio Maria Montini - 1963-1978) 51 |

1. Rola Pawła VI w kształtowaniu *Dekretu o ekumenizmie* jako
dokumentu ekumenicznego przełomu
2. Nowa jakość relacji z Kościołami wschodnimi
3. Otwarcie na świat ewangelicki

III. Jan Paweł I (Albino Luciani - 1978) 71 |

1. Protektor kościelnych reform
2. Propagator dialogu
3. Orędownik pojednania

IV. Święty Jan Paweł II (Karol Wojtyła – 1978-2005)	75
1. Ekumeniczny program pontyfikatu	76
2. Ekumenizm imperatywem chrześcijańskiego sumienia	81
3. Istota ekumenizmu	87
3.1. Ekumenizm duchowy	87
3.2. Ekumenizm doktrynalny	92
3.3. Ekumenizm praktyczny	97
4. Relacje z Kościołami wschodnimi	100
5. Nowe impulsy w kontaktach ze Wspólnotami ewangelickimi	103
6. Ekumeniczne akcenty pielgrzymek do ojczyzny	107
7. Modlitewne spotkania w Asyżu	111
V. Benedykt XVI (Joseph Ratzinger – 2005-2013)	115
1. Ekumenizm priorytetowym wyzwaniem pontyfikatu	116
2. Komunijna wizja Kościoła	119
3. Wokół Deklaracji <i>Dominus Iesus</i>	125
4. Nota na temat właściwego używania pojęcia „Kościoły siostrzane”	131
5. Dialog z Kościołami wschodnimi	132
6. Wobec protestantyzmu	135
7. W dialogu z żydami	144
8. Zaufać Duchowi Świętemu	148
VI. Franciszek (Jorge Mario Bergoglio SJ – 2013-)	151
1. Argentyńska „szkoła ekumenii”	153
2. Radość i nadzieja ekumenicznych przyjaciół	155
3. Ekumeniczna podróż/pielgrzymka ku Chrystusowi	157
4. Zaangażowanie w obchody 500-lecia Reformacji	162
5. Nowe w ekumenii	171
Część II	
Teksty źródłowe	173
I. Święty Jan XXIII	175
1. Encyklika <i>Ad Petri Kathedram</i> (29.06.1959)	175
2. Encyklika <i>Grata recordatio</i> (26.09.1959)	182
3. Encyklika <i>Mater et Magistra</i> (15.05.1961)	182

4. Encyklika <i>Aeterna Dei sapientia</i> (11.11.1961)	183
5. Encyklika <i>Pacem in terris</i> (11.04.1963)	185
6. Konstytucja apostolska <i>Humanae salutis</i> (25.12.1961)	186
7. List do Ojców Soboru Watykańskiego II (06.01.1963)	187
8. Orędzie <i>Urbi et orbi: Pokój jest równowagą porządku</i> (29.10.1958) ..	188
9. Orędzie na Boże Narodzenie (24.12.1958)	188
10. Orędzie na Boże Narodzenie (22.12.1962)	190
11. Przemówienie na zakończenie Synodu Rzymskiego (31.01.1960)	192
12. Przemówienie do członków komisji Soboru Watykańskie- go II (14.11.1960)	193
13. Przemówienie przygotowujące do rozpoczęcia Soboru Watykańskiego II (11.09.1962)	194
14. Przemówienie w czasie uroczystego otwarcia Soboru Wa- tykańskiego II (12.10.1962)	194
15. Przemówienie do misji dyplomatycznej z okazji rozpocz- cia Soboru Watykańskiego II (12.10.1962)	195
16. Przemówienie do obserwatorów – delegatów innych wyznań chrześcijańskich podczas I sesji Soboru Watykań- skiego II (13.10.1962)	196

II. Błogosławiony Paweł VI

A. Wypowiedzi ogólnoeukumeniczne

1. Encykliki	199
1.1. Encyklika <i>Ecclesiam suam</i> (06.08.1964)	199
1.2. Encyklika <i>Mysterium fidei</i> (03.09.1965)	221
2. Adhortacja apostolska <i>Marialis cultus</i> (02.02.1974)	224
3. Motu proprio <i>Matrimonia mixta</i> ustanawiające przepisy odnośnie do małżeństw mieszanych (31.03.1970)	226
4. Orędzia, przemówienia, rozważania	233
4.1. Orędzie <i>Urbi et Orbi</i> (22.06.1963)	233
4.2. Przemówienie na otwarciu sesji II Soboru Watykań- skiego II (29.08.1963)	233
4.3. Przemówienie do obserwatorów – delegatów innych wyznań chrześcijańskich podczas II sesji Soboru Wa- tykańskiego II (17.11.1963)	236
4.4. Orędzie pokojowe z Ziemi Świętej (06.01.1964)	239

4.5. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (22.01.1964) .	240
4.6. Przemówienie do obserwatorów – delegatów innych wyznań chrześcijańskich podczas III sesji Soboru Wa- tykańskiego II (29.09.1964) .	241
4.7. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (31.03.1965) .	243
4.8. Przemówienie do obserwatorów – delegatów innych wyznań chrześcijańskich podczas IV sesji Soboru Wa- tykańskiego II (04.12.1965) .	243
4.9. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (05.01.1966) .	246
4.10. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (01.06.1966) .	247
4.11. Przemówienie do uczestników kapituły generalnej benedyktynów (30.09.1966) .	248
4.12. Przemówienie w auli synodalnej na rozpoczęcie ob- rad Synodu Biskupów (30.09.1967) .	248
4.13. Przemówienie do uczestników kapituły generalnej ojców jezuitów (16.11.1966) .	249
4.14. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (18.01.1968) .	249
4.15. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (24.01.1968) .	252
4.16. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (25.04.1968) .	255
4.17. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (18.09.1968) .	255
4.18. Przemówienie do członków Sekretariatu ds. Jedności Chrześcijan (13.11.1968) .	256
4.19. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (15.01.1969) .	258
4.20. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (14.05.1969) .	259
4.21. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (21.01.1970) .	260
4.22. Rozważanie w czasie audiencji generalnej (20.01.1971) .	263
5. Testament .	267

B. Wypowiedzi dotyczące Kościołów wschodnich

1. List do patriarchy Athenagorasa I (20.09.1963) .	267
2. Przemówienia do patriarchy Athenagorasa I (06.01.1964) .	268
3. Wspólny komunikat papieża Pawła VI i patriarchy Athenagorasa I po spotkaniu w Jerozolimie (06.01.1964) .	270
4. Przemówienie do metropolitów Melitona z Helioupo- lis i Chryzostoma z Myry (16.02.1965) .	271
5. Wspólna deklaracja papieża Pawła VI i patriarchy Athenagorasa I zawierająca decyzję wymazania	

z pamięci i miejsca w Kościele sentencji ekskomunik z 1054 r. (07.12.1965).....	273
6. Brewe <i>Ambulate in dilectione</i> ogłaszające wymazanie z pamięci i miejsca w Kościele ekskomuniki z 1054 r. (07.12.1965)	275
7. Przemówienie do patriarchy Athenagorasa I (25.07.1967) .	276
8. Brewe <i>Anno ineunte</i> (25.07.1967).....	278
9. Przemówienie w czasie audiencji generalnej (02.08.1967)..	280
10. Przemówienie do patriarchy Athenagorasa I (26.10.1967)	283
11. Wspólna deklaracja papieża Pawła VI i patriarchy Athenagorasa I (28.10.1967)	287
12. List do patriarchy Athenagorasa I w sprawie rozwoju stosunków między Kościołem Rzymu i Konstantynopola (10.01.1969).....	289
13. List do patriarchy Athenagorasa I w sprawie rozwoju stosunków między Kościołami Zachodu i Wschodu (08.02.1971)	290
14. Przemówienie do delegacji Patriarchatu Ekumenicznego (24.01.1972)	291
15. Przemówienie wygłoszone po odczytaniu listu patriarchy Dimitriosia I (14.12.1975)	294
16. Przemówienie w czasie audiencji dla delegacji Patriarchatu Ekumenicznego (15.11.1975)	298
17. Przemówienie na audiencji dla delegacji Patriarchatu Ekumenicznego (27.06.1977)	299
18. List papieża do patriarchy Dimitriosia I (24.11.1977) .	300
19. Przemówienie do delegacji Patriarchatu Ekumenicznego (01.08.1978)	301
20. List do patriarchy Dimitriosia I (15.07.1978).....	303

C. Wypowiedzi dotyczące protestantyzmu

1. Wspólna Deklaracja papieża Pawła VI i Michaela Ramseya arcybiskupa Canterbury występującego w imieniu Wspólnoty anglikańskiej (24.03.1968).....	304
2. Przemówienie Pawła VI do grupy anglikanów (24.04.1965)	305

3.	Wspólne oświadczenie Jego Świątobliwości Pawła VI i Jego Eminencji Michaela Ramseya arcybiskupa Canterbury (24.03.1966)	306
4.	List Pawła VI do Jego Eminencji Michaela Ramseya arcybiskupa Canterbury i przewodniczącego Konferencji Lambeth (21.07.1968).....	308
5.	Przemówienie w czasie spotkania z przedstawicielami Światowej Federacji Luterńskiej (31.05.1969)	309
6.	Przemówienie w Centrum Światowej Rady Kościołów w Genewie (10.07.1969)	311
7.	Przemówienie do członków Kościoła anglikańskiego w Ugandzie (02.08.1969)	314
8.	Przemówienie do Wspólnoty anglikańskiej (03.09.1974) .	316
9.	List do wielbnego doktora Philipa Pottera, generalnego sekretarza Światowej Rady Kościołów (20.11.1975)...	317
10.	Przemówienie do przedstawicieli Ewangelicko-Katolickiej Komisji Obszaru Północnych Niemiec (12.06.1976) ...	318
11.	Przemówienie do anglikańskiego kleru (23.02.1977)	318
12.	Przemówienie do Fryderyka Donalda Cogana arcybiskupa Canterbury (28.04.1977)	319
13.	Wspólne oświadczenie papieża Pawła VI i arcybiskupa Canterbury dr. Donalda Cogana (29.04.1977).....	320
14.	Przemówienie do biskupów Wspólnoty anglikańskiej zgromadzonych na 11 Konferencji Lambeth (18.07.1978) ..	323

III. Jan Paweł I

1.	Pierwsze orędzie do Kościoła i świata. Przemówienie po zakończeniu konklawe (27.08.1978)	325
2.	Przemówienie na rozpoczęcie pontyfikatu (03.09.1978) ..	326
3.	Przemówienie do duchowieństwa diecezji rzymskiej (07.09.1978).....	326
4.	Przemówienie w czasie audiencji ogólnej (20.09.1978) ...	326

IV. Święty Jan Paweł II

A. Wypowiedzi ogólnoeumeniczne

1.	Konstytucje apostolskie	329
1.1.	Konstytucja apostolska <i>Sacrae disciplinae leges</i> (25.01.1983) ..	329

1.2.	Konstytucja apostolska <i>Ex corde Ecclesiae</i> (15.08.1990) . . .	330
1.3.	Konstytucja apostolska <i>Fidei depositum</i> (11.10.1992)	330
2.	Encykliki	331
2.1.	Encyklika <i>Redemptor hominis</i> (4.03.1979)	331
2.2.	Encyklika <i>Dives in misericordia</i> (30.11.1980).	333
2.3.	Encyklika <i>Slavorum apostoli</i> (02.06.1985)	334
2.4.	Encyklika <i>Dominum et vivificantem</i> (18.05.1986)	336
2.5.	Encyklika <i>Redemptoris Mater</i> (25.03.1987)	338
2.6.	Encyklika <i>Redemptoris missio</i> (07.12.1990)	340
2.7.	Encyklika <i>Ut unum sint</i> (25.05.1995).	347
2.8.	Encyklika <i>Ecclesia de Eucharistia</i> (17.04.2003)	412
3.	Adhortacje apostolskie	417
3.1.	Adhortacja apostolska <i>Catechesi tradendae</i> (16.10.1979). . .	417
3.2.	Adhortacja apostolska <i>Familiaris consortio</i> (22.11.1981). . .	420
3.3.	Adhortacja apostolska <i>Reconciliatio et paenitentia</i> (02.12.1984)	421
3.4.	Adhortacja apostolska <i>Pastores dabo vobis</i> (25.03.1992) . . .	427
3.5.	Adhortacja apostolska <i>Ecclesia in Africa</i> (14.09.1995). . . .	428
3.6.	Adhortacja apostolska <i>Vita consecrata</i> (25.03.1996)	430
3.7.	Adhortacja apostolska <i>Nowa nadzieja dla Libanu</i> (10.05.1997)	433
3.8.	Posynodalna adhortacja apostolska <i>Ecclesia in America</i> (22.01.1999)	437
3.9.	Posynodalna adhortacja apostolska <i>Ecclesia in Oceania</i> (22.11.2001)	440
3.10.	Adhortacja apostolska <i>Ecclesia in Europa</i> (28.06.2003) . . .	442
3.11.	Adhortacja apostolska <i>Pastores gregis</i> (16.10.2003).	446
4.	Listy	447
4.1.	List apostolski <i>Parati semper</i> (31.03.1985).	447
4.2.	List apostolski <i>Tertio Millennio Adveniente</i> (10.11.2000). . .	448
4.3.	List do biskupów niemieckich (19.19.1997)	452
4.4.	List do Kościoła w Jerozolimie (28.11.1997)	453
4.5.	List apostolski ogłaszający św. Brygidę Szwedzką, św. Katarzynę ze Sieny i św. Teresę Benedyktę od Krzyża współpatronkami Europy [<i>motu proprio</i>] (01.10.1999)	454
4.6.	List apostolski <i>Novo millennio ineunte</i> (06.01.2001).	455
4.7.	List apostolski <i>Rosarium Virginis Mariae</i> (16.10.2002)	456

6.18. Modlitwa ekumeniczna w Hali Ludowej (Wrocław, 31.05.1997)	517
6.19. Orędzie do osób konsekrowanych (Częstochowa, 04.06.1997)	523
6.20. Orędzie z okazji XIII Światowego Dnia Młodzieży (30.11.1997)	524
6.21. Przemówienie do I grupy biskupów (<i>ad limina</i>) (16.01.1998)	524
6.22. Przesłanie do biskupów kubańskich (Hawana, 25.01.1998)	525
6.23. Do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady dla Popierania Jedności Chrześcijan (19.02.1998) ..	526
6.24. Przemówienie do Wspólnego Komitetu Rady Konfe- rencji Episkopatów Europy i Konferencji Kościołów Europy (20.02.1998)	529
6.25. Przemówienie podczas spotkania z Konferencją Epi- skopatu Nigerii (Abudża, 23.03.1998)	532
6.26. Przemówienie podczas pożegnania na lotnisku (Abu- dża, 23.03.1998)	532
6.27. Przemówienie podczas spotkania z Konferencją Epi- skopatu Chorwacji (Split, 04.10.1998)	533
6.28. Spotkanie z kardynałami i pracownikami Kurii Rzymskiej (22.12.1998)	533
6.29. Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego (Drohiczyn, 10.06.1999)	534
6.30. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Kon- gregacji Nauki Wiary (28.01.2000)	535
6.31. Przemówienie podczas spotkania z kardynałami i pracownikami Kurii Rzymskiej (21.12.2000)	536
6.32. Przemówienie podczas spotkania z biskupami kato- lickimi Grecji (Ateny, 04.05.2001)	537
6.33. Przesłanie do zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan (03.11.2003) ..	538
6.34. Przesłanie z okazji 60. rocznicy powstania Ruchu Fo- colari (04.12.2003)	541
6.35. Przemówienie podczas spotkania z korpusem dyplo- matycznym (12.01.2004)	541

6.36. Przemówienie do uczestniczek IX Kapituły Generalnej Zakonu Najświętszego Zbawiciela św. Brygidy (9.02.2004)	542
6.37. Przemówienie do uczestników narodowej pielgrzymki Słowaków (14.02.2004)	542
6.38. Przesłanie do uczestników europejskiego spotkania ruchów chrześcijańskich (Stuttgart, 06.05.2004)	543
6.39. Przemówienie do zgromadzenia plenarnego Papiejskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących (18.05.2004)	544
6.40. Przesłanie do młodzieży katolickiej z Federacji Rosyjskiej (Irkuck, 26.07.2004)	545
7. Katechezy	545
7.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (17.01.1979)	545
7.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (09.10.1991)	548
7.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (28.06.1995)	548
7.4. Katecheza podczas audiencji generalnej (12.07.1995)	552
7.5. Katecheza podczas audiencji generalnej (26.07.1995)	554
7.6. Katecheza podczas audiencji generalnej (02.08.1995)	557
7.7. Katecheza podczas audiencji generalnej (30.08.1995)	560
7.8. Katecheza podczas audiencji generalnej (15.04.1997)	563
7.9. Katecheza podczas audiencji generalnej (01.07.1997)	564
7.10. Katecheza podczas audiencji generalnej (25.11.1998)	565
7.11. Katecheza podczas audiencji generalnej (01.03.2000)	566
7.12. Katecheza podczas audiencji generalnej (14.06.2000)	567
7.13. Katecheza podczas audiencji generalnej (15.11.2000)	568
7.14. Katecheza podczas audiencji generalnej (22.01.2003)	571
7.15. Katecheza podczas audiencji generalnej (21.01.2004)	572
7.16. Katecheza podczas audiencji generalnej (19.01.2005)	573

B. Wypowiedzi dotyczące Kościołów wschodnich

1. Konstytucja apostolska <i>Sacri canones</i> (18.10.1990)	575
2. Encykliki	584
2.1. Encyklika <i>Slavorum Apostoli</i> (02.06.1985)	584
2.2. Encyklika <i>Dominum et vivificantem</i> (18.05.1986)	585
2.3. Encyklika <i>Redemptoris Mater</i> (25.03.1987)	586
2.4. Encyklika <i>Ut unum sint</i> (25.05.1995)	589
3. Adhortacje apostolskie	600

6.21. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Kongregacji dla Kościołów Wschodnich (21.11.2002)	709
6.22. Przemówienie do Komisji ds. Dialogu między Kościołem Katolickim i Starożytnymi Kościołami Wschodnimi (28.1.2005)	712
7. Katechezy	713
7.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (17.01.1979)	713
7.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (22.01.1981)	714
7.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (09.08.1995)	716
7.4. Katecheza podczas audiencji generalnej (12.11.1997)	719
C. Wypowiedzi dotyczące Wspólnot protestanckich	720
1. Encyklika <i>Ut unum sint</i> (25.05.1995)	720
2. Listy	728
2.1. List apostolski <i>Novo millennio ineunte</i> (06.01.2001)	728
2.2. List z okazji pięćsetlecia urodzin Marcina Lutra (31.10.1983)	728
3. Homilie i rozważania	730
3.1. Homilia podczas Mszy św. (Augsburg, 03.05.1987)	730
3.2. Homilia podczas Mszy św. (Tromsø, 03.06.1989)	732
3.3. Rozważanie na Anioł Pański (28.06.1998)	733
3.4. Homilia w czasie nabożeństwa czerwcowego i beatyfikacji ks. Wincentego Frelichowskiego (Toruń, 07.06.1999)	734
3.5. Rozważanie na Anioł Pański (31.10.1999)	735
3.6. Homilia podczas niesporów ekumenicznych w Bazylice Watykańskiej z okazji 700-lecia urodzin św. Brygidy (04.10.2002)	736
4. Przemówienia i przesłania	737
4.1. Przemówienie w 450. rocznicę Wyznania Augsburskiego (25.06.1980)	737
4.2. Przemówienie do Komisji ds. Dialogu między Kościołami a Anglikanami (04.09.1980)	738
4.3. Przemówienie podczas spotkania z Radą Kościoła Ewangelickiego (Moguncja, 17.11.1980)	740
4.4. Przemówienie pożegnalne na lotnisku (Monachium, 19.11.1980)	744

4.5. Przemówienie do członków Komisji Mieszanej Światowej Rady Metodystów i Kościoła Katolickiego (05.12.1980)	745
4.6. Wspólna deklaracja ekumeniczna papieża Jana Pawła II i arcybiskupa Canterbury Roberta Runcie (29.05.1982)	745
4.7. Przemówienie w czasie spotkania ekumenicznego w rezydencji prymasa Polski (Warszawa, 17.06.1983)...	748
4.8. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Wiedeń, 11.09.1983)	750
4.9. Przemówienie w zborze ewangelicko-luterańskim (Rzym, 11.12.1983).....	753
4.10. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w Bazylice św. Ulryka i św. Afry (Augsburg, 04.05.1987).	756
4.11. Przemówienie do Światowej Federacji Luterńskiej (04.03.1988)	757
4.12. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Salzburg, 26.06.1988)	759
4.13. Przemówienie do arcybiskupa Canterbury Roberta Runcie podczas niesporów w kościele świętych Andrzeja i Grzegorza (30.09.1989)	763
4.14. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w zamku Akershus (Oslo, 01.06.1989)	767
4.15. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Trondheim, 02.06.1989)	771
4.16. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Reykjavik, 03.06.1989)	776
4.17. Przemówienie podczas spotkania z biskupami Duńskiego Kościoła Luterńskiego (Roskilde 06.06.1989) ...	781
4.18. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w pałacu Moltkego (Kopenhaga, 07.06.1989)	785
4.19. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w katedrze luterńskiej (Uppsala, 09.06.1989).....	790
4.20. Wspólna deklaracja ekumeniczna papieża Jana Pawła II i arcybiskupa Canterbury Roberta Runcie (Rzym, 02.10.1989).....	795

4.21. Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego w ewangelickim kościele pw. Przenajświętszej Trójcy (Warszawa, 09.06.1991)	798
4.22. Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego (Debreczyn, 18.08.1991)	803
4.23. Przemówienie do przedstawicieli Światowej Rady Metodystów (26.03.1992)	808
4.24. Przemówienie do delegacji Światowej Federacji Lute- rańskiej (23.04.1992)	810
4.25. Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego w luteranśkim kościele św. Mikołaja (Tallin, 10.09.1993) ..	812
4.26. Przemówienie w czasie spotkania z wiernymi Kościo- ła ewangelicko-augsburskiego (Skoczów, 22.05.1995)...	817
4.27. Przemówienie podczas spotkania z przedsta- wicielami Kościołów ewangelickich (Paderborn, 22.06.1996)...	819
4.28. Przemówienie podczas ekumenicznej liturgii słowa w katedrze (Paderborn, 22.06.1996)	823
4.29. Przemówienie do arcybiskupa Canterbury Geor- ge'a Leonarda Careya (05.12.1996)	826
4.30. Przemówienie do arcybiskupa Canterbury Geor- ge'a Leonarda Careya podczas niesporów w kościele św. Andrzeja i Grzegorza (05.12.1996)	828
4.31. Wspólna deklaracja ekumeniczna papieża Jana Paw- ła II i arcybiskupa Canterbury George'a Leonarda Ca- reya (05.12.1996)	830
4.32. Przemówienie do przedstawicieli Światowej Federa- cji Luteranśkiej (09.12.1999)	833
4.33. Przemówienie do Międzynarodowej Komisji Angli- kańsko-Rzymskokatolickiej (24.11.2001)	835
4.34. Przemówienie do arcybiskupa Canterbury Rowana Williamsa (4.10.2003)	837
4.35. Przemówienie do delegacji ekumenicznej z Finlandii (19.01.2004)	839
5. Katechezy	840
5.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (23.8.1995)	840
5.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (26.06.1996)	842
5.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (12.11.1997)	843

IV. Benedykt XVI

A. Wypowiedzi ogólnoeumeniczne	845
1. Adhortacje	845
1.1. Adhortacja apostolska <i>Sacramentum Caritatis</i> (22.02.2007)	845
1.2. Adhortacja apostolska <i>Verbum Domini</i> (30.09.2010)	846
1.3. Adhortacja apostolska <i>Africae Munus</i> (19.11.2011)	848
1.4. Adhortacja apostolska <i>Ecclesia in Medio Oriente</i> (14.09.2012)	850
2. Homilie i rozważania	853
2.1. Anioł Pański (22.01.2006)	853
2.2. Homilia wygłoszona w Bazylice św. Pawła za Murami (25.01.2006)	854
2.3. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. w katolickiej katedrze pw. Ducha Świętego w Stambule (01.12.2006)	858
2.4. Anioł Pański (21.01.2007)	859
2.5. Homilia na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2007)	860
2.6. Anioł Pański (20.01.2008)	864
2.7. Homilia w Bazylice św. Pawła za Murami (25.01.2008)	866
2.8. Anioł Pański (18.01.2009)	870
2.9. Homilia podczas nieszporów na zakończenie Tygo- dnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2009)	870
2.10. Anioł Pański (25.01.2009)	874
2.11. Anioł Pański (24.01.2010)	875
2.12. Homilia podczas Mszy św. na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2010)	876
2.13. Anioł Pański (23.01.2011)	878
2.14. Homilia podczas nieszporów na zakończenie Tygo- dnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2011)	879
2.15. Anioł Pański (22.01.2012)	883
2.16. Homilia podczas nieszporów na zakończenie Tygo- dnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2012)	885
2.17. Anioł Pański (20.01.2013)	887
2.18. Homilia podczas nieszporów na zakończenie Tygo- dnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2013)	888

3. Przemówienia i przesłania	891
3.1. Orędzie w Kaplicy Sykstyńskiej na zakończenie konklawe (20.04.2005)	891
3.2. Przemówienie do sekretarza generalnego Światowej Rady Kościołów (16.06.2005)	892
3.3. Przemówienie w trakcie spotkania ekumenicznego podczas XX Światowych Dni Młodzieży (Kolonia, 19.08.2005)	893
3.4. Przesłanie z okazji IX Międzynarodowego Sympozjum w Asyżu (01.09.2005)	899
3.5. Przesłanie z okazji IX Zgromadzenia Ogólnego Światowej Rady Kościołów (25.01.2006)	900
3.6. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Warszawa, 25.05.2006)	901
3.7. Przemówienie do uczestników spotkania Światowych Wspólnot Chrześcijańskich (27.10.2006)	906
3.8. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan (17.11.2006)	908
3.9. Przemówienie podczas spotkania z biskupami brazylijskimi (São Paulo, 11.05.2007)	912
3.10. Przemówienie do Mieszanej Grupy Roboczej Kościoła Katolickiego i Światowej Rady Kościołów (25.01.2008)	913
3.11. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Kongregacji Nauki Wiary (31.01.2008)	914
3.12. Spotkanie ekumeniczne w kościele św. Józefa (Nowy Jork, 18.04.2008)	916
3.13. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Sydney, 18.07.2008)	920
3.14. Przemówienie podczas spotkania z biskupami Wielkiej Brytanii (Birmingham, 19.09.2010)	923
3.15. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan (18.11.2010)	923
3.16. Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Kongregacji Nauki Wiary (27.01.2012)	926
3.17. Przemówienie podczas obiadu z uczestnikami synodu (12.10.2012)	929

3.18. Przemówienie do uczestników 35. Europejskiego Spotkania Młodych (29.12.2012)	930
3.19. Przemówienie do duchowieństwa diecezji rzymskiej (14.02.2013)	931
3.20. Przemówienie podczas ceremonii powitalnej na lotnisku (Bejrut, 14.09.2012)	932
4. Katechezy	933
4.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (24.08.2005)	933
4.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (18.01.2006)	933
4.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (17.01.2007)	935
4.4. Katecheza podczas audiencji generalnej (24.01.2007)	937
4.5. Katecheza podczas audiencji generalnej (23.01.2008)	941
4.6. Katecheza podczas audiencji generalnej (21.01.2009)	945
4.7. Katecheza podczas audiencji generalnej (21.01.2010)	949
4.8. Katecheza podczas audiencji generalnej (19.01.2011)	953
4.9. Katecheza podczas audiencji generalnej (18.01.2012)	956
B. Wypowiedzi dotyczące Kościołów wschodnich	960
1. List z okazji prezentacji faksymile rękopisu <i>Żywota Bazylego II</i> (27.10.2005)	960
2. Homilie i rozważania	962
2.1. Homilia podczas uroczystości świętych apostołów Piotra i Pawła (29.06.2006)	962
2.2. Homilia wygłoszona podczas Boskiej Liturgii (Stambuł, 30.11.2006)	962
2.3. Anioł Pański (29.06.2007)	967
2.4. Anioł Pański (Castel Gandolfo, 05.08.2007)	968
2.5. Homilia podczas Mszy św. na zakończenie synodu (24.10.2010)	968
3. Przemówienia i przesłania	970
3.1. Przemówienie do delegacji Ekumenicznego Patriarchatu Konstantynopola (30.06.2005)	970
3.2. Przesłanie do ekumenicznego patriarchy Konstantynopola Bartłomieja I (26.11.2005)	973
3.3. Przemówienie do Komitetu Koordynacyjnego Komisji ds. Dialogu Teologicznego między Kościołem katolickim i całym Kościołem prawosławnym (15.12.2005) .	974

3.4. Przemówienie do uczestników spotkania ROACO (23.06.2005)	976
3.5. Przemówienie dla delegacji Ekumenicznego Patriar- chatu Konstantynopola (29.06.2006)	978
3.6. Przemówienie podczas niesporów ekumenicznych (Ratyżbona, 12.09.2006)	980
3.7. Wywiad udzielony podczas spotkania z dziennikarza- mi (Fiumicino, 28.11.2006)	981
3.8. Przemówienie podczas spotkania z Bartłomiejem I (Stambuł, 29.11.2006)	983
3.9. Przemówienie podczas wizyty w katedrze ormiańskiej (Stambuł, 30.11.2006)	984
3.10. Wspólna deklaracja papieża Benedykta XVI i patriar- chy Bartłomieja I (30.11.2006)	986
3.11. Przemówienie podczas spotkania z arcybiskupem Christodoulosem (14.12.2006)	989
3.12. Wspólna deklaracja papieża Benedykta XVI i arcybi- skupa Aten i całej Grecji Christodoulosa (14.12.2006) ..	992
3.13. Przemówienie do członków Międzynarodowej Komi- sji ds. Dialogu Teologicznego między Kościołem Ka- tolickim i Wschodnimi Kościołami Prawosławnymi (01.02.2007)	995
3.14. Wspólna deklaracja papieża Benedykta XVI i arcybi- skupa Chryzostoma II (16.02.2007)	996
3.15. Przemówienie do Katolikosy-Patriarchy Asyryjskie- go Kościoła Wschodu Mara Dinkhi IV (21.06.2007) ...	1000
3.16. Przemówienie podczas spotkania z delegacją Patriar- chatu Konstantynopola (29.06.2007)	1002
3.17. Przesłanie do uczestników X Sympozjum Chrześcijan Katolików i Prawosławnych (12.09.2007)	1004
3.18. Przesłanie do nowego zwierzchnika rumuńskie- go Kościoła prawosławnego patriarchy Daniela (27.09.2007)	1006
3.19. Przemówienie do wspólnoty Papieskiego Instytutu Studiów Wschodnich (06.12.2007)	1008
3.20. Przemówienie do greckokatolickich biskupów z Ukrainy przybyłych z wizytą <i>ad limina Apostolorum</i> (01.02.2008)	1011

3.21. Przemówienie do pielgrzymki greckomelchickiego patriarchatu Antiochii (08.05.2008)	1014
3.22. Przemówienie do katolikosy wszystkich Ormian Karekina II (09.05.2008)	1016
3.23. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej RO-ACO (19.06.2008)	1018
3.24. Przemówienie do Katolikosy Cylicji Arama I (24.11.2008)	1021
3.25. Przemówienie dla nowego Patriarchy Kościoła Syryjskiego (23.01.2009)	1023
3.26. Przesłanie z okazji intronizacji patriarchy Cyryla (28.01.2009)	1025
3.27. Przemówienie do członków Międzynarodowej Komisji Wspólnej ds. Dialogu Teologicznego między Kościołem Rzymskokatolickim a Kościołem Prawosławnym (30.01.2009)	1026
3.28. Przesłanie z okazji 10. rocznicy wizyty Jana Pawła II w Rumunii (06.05.2009)	1028
3.29. Przemówienie podczas nieszpórów w greckomelchickiej katedrze św. Jerzego (Amman, 09.05.2009)	1029
3.30. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w siedzibie Patriarchatu greckoprawosławnego (Jerozolima, 15.05.2009)	1032
3.31. Przemówienie do członków delegacji Ekumenicznego Patriarchatu Konstantynopola (27.06.2009)	1035
3.32. Przemówienie do patriarchów i arcybiskupów większych katolickich Kościołów Wschodnich (19.09.2009)	1037
3.33. Konferencja prasowa w samolocie podczas podróży na Cypr (04.06.2010)	1038
3.34. Przemówienie podczas ceremonii powitalnej na lotnisku (Pafos, 04.06.2010)	1041
3.35. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Pafos, 04.06.2010)	1042
3.36. Przemówienie podczas spotkania z prawosławnym arcybiskupem Cypru Chryzostosem II (Nikozyja, 05.06.2010)	1044
3.37. Przemówienie podczas wizyty w katedrze Matki Bożej Łaskawej (Nikozyja, 06.06.2010)	1046

3.38. Przemówienie do delegacji Ekumenicznego Patriarchatu Konstantynopola (28.06.2010)	1047
3.39. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan (18.11.2010)	1048
3.40. Przemówienie do członków Międzynarodowej Komisji Mieszanej ds. Dialogu Teologicznego między Kościołem Katolickim i Starożytnymi Kościołami Wschodnimi (28.01.2011)	1049
3.41. Przemówienie do przedstawicieli Kościołów prawosławnych i starożytnych Kościołów Wschodu (Fryburg, 24.09.2011)	150
3.42. Przemówienie do uczestników sesji ROACO (21.06.2012)	1053
3.43. Spotkanie ekumeniczne w siedzibie Syryjskiego Patriarchatu Antiochii (Charfet, 16.09.2012)	1055
4. Katechezy	1057
4.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (06.12.2006) ...	1057
4.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (07.05.2008) ...	1059
4.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (21.01.2010) ...	1061
C. Wypowiedzi dotyczące Wspólnot protestanckich	1062
1. Konstytucja apostolska <i>Anglicanorum coetibus</i> (04.11.2009) ..	1062
2. Homilie i rozważania	1068
2.1. Homilia podczas niesporów z okazji wizyty arcybiskupa Canterbury (10.03.2013)	1068
2.2. Anioł Pański (01.11.2009)	1069
3. Przemówienia i przesłania	1070
3.1. Przemówienie do delegacji ekumenicznej z Finlandii (19.01.2006)	1070
3.2. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego w ewangelicko-augsburskim kościele Świętej Trójcy (Warszawa, 25.05.2006)	1071
3.3. Przemówienie podczas niesporów ekumenicznych (Ratyżbona, 12.09.2006)	1076
3.4. Wspólna deklaracja papieża Benedykta XVI i arcybiskupa Canterbury Rowana Williamsa (23.11.2006)	1077

3.5. Przemówienie do członków ekumenicznej delegacji z Finlandii (19.01.2009)	1079
3.6. Przemówienie podczas spotkania z niemiecką Wspólnotą luterańską w Rzymie (14.03.2010)	1081
3.7. Przesłanie wideo przed podróżą do Niemiec (17.09.2011)	1085
3.8. Konferencja prasowa w samolocie podczas podróży do Niemiec (22.09.2011)	1085
3.9. Przemówienie podczas spotkania z członkami Rady Kościoła Ewangelickiego w Niemczech (Erfurt, 23.09.2011)	1086
3.10. Przemówienie podczas nabożeństwa ekumenicznego (Erfurt, 23.09.2011)	1089
3.11. Przemówienie podczas ceremonii pożegnalnej na lotnisku (Lahr, 25.09.2011)	1092
3.12. Przemówienie do delegacji ekumenicznej z Finlandii (19.01.2012)	1093
4. Katechezy	1095
4.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (24.09.2008) ...	1095
4.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (19.11.2008) ...	1095
4.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (04.02.2009) ...	1098
4.4. Katecheza podczas audiencji generalnej (20.01.2010) ...	1099
4.5. Katecheza podczas audiencji generalnej (22.09.2010) ...	1100
4.6. Katecheza podczas audiencji generalnej (23.03.2011) ...	1102
4.7. Katecheza podczas audiencji generalnej (28.09.2011) ...	1103

VI. Franciszek

A. Wypowiedzi ogólnoekumeniczne	1106
1. Adhortacja apostolska <i>Evangelii gaudium</i> (24.11.2013) ..	1106
2. List do chrześcijan na Bliskim Wschodzie z okazji świąt Bożego Narodzenia (21.12.2014)	1107
3. Homilie i rozważania	1108
3.1. Homilia podczas nieszpórów na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan	1108
3.2. Anioł Pański (25.01.2015)	1111
3.3. Homilia podczas nieszpórów na zakończenie Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan (25.01.2015) ...	1112

4.12. Modlitwa ekumeniczna w kościele św. Jerzego (Stambuł, 29.11.2014)	1174
4.13. Przemówienie podczas Boskiej Liturgii w kościele św. Jerzego (Stambuł, 30.11.2014)	1175
4.14. Konferencja prasowa w drodze powrotnej z Turcji (30.11.2014)	1179
4.15. Przemówienie podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów (17.10.2015)	1182
4.16. Wspólna deklaracja Papieża Franciszka i Patriarchy Cyryla (Hawana, 12.02.2016)	1183
4.17. Przemówienie podczas spotkania z patriarchą Cyrylem (Hawana, 12.02.2016)	1185
4.18. Wspólna deklaracja Papieża Franciszka, Patriarchy Bartłomieja i Arcybiskupa Hieronima (Lesbos, 16.04.2016)	1185
4.19. Przemówienie podczas spotkania w katedrze (Eczmiadzyn, 24.06.2016)	1188
4.20. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Erewań, 25.06.2016)	1188
4.21. Wspólna deklaracja Papieża Franciszka i Katolikos Karekina II (26.06.2016)	1192
4.22. Przemówienie podczas Boskiej Liturgii w katedrze (Eczmiadzyn, 26.06.2016)	1196
4.23. Przesłanie na Światowy Dzień Modlitwy o Ochronę Stworzenia (01.09.2016)	1197
4.24. Przemówienie podczas spotkania z Katolikosem-Patriarchą całej Gruzji Eliaszem II (30.09.2016)	1199
4.25. Konferencja prasowa podczas lotu z Baku (22.10.2016)	1202
4.26. Przemówienie podczas spotkania z papieżem Aleksandrii Tawardosem II (Kair, 28.04.2017)	1203
4.27. Wspólna deklaracja papieża Franciszka i papieża Aleksandrii Tawadrosa II (Kair, 28.04.2017)	1207
5. Katechezy	1211
5.1. Katecheza podczas audiencji generalnej (28.05.2014) ...	1211
5.2. Katecheza podczas audiencji generalnej (03.12.2014) ...	1212
5.3. Katecheza podczas audiencji generalnej (05.10.2016) ...	1213
5.4. Katecheza podczas audiencji generalnej (03.05.2017) ...	1215

C. Wypowiedzi dotyczące Wspólnot protestanckich	1216
1. Homilie i rozważania	1216
1.1. Homilia podczas Mszy św. w katolickim Sanktuarium Męczenników Ugandyjskich (Namugongo, 28.11.2015)	1216
1.2. Homilia podczas nabożeństwa ekumenicznego w lute- rańskiej katedrze (Lund, 31.10.2016)	1217
1.3. Homilia podczas nieszpórów w rzymskiej Bazylice św. Pawła za Murami (25.01.2017)	1220
1.4. Homilia podczas liturgii słowa w anglikańskim ko- ściele Wszystkich Świętych w Rzymie (26.02.2017)	1220
2. Przemówienia i przesłania	1223
2.1. Przemówienie dla arcybiskupa Canterbury i pry- masa Wspólnoty anglikańskiej Justina Welby'ego (14.06.2013)	1223
2.2. Przemówienie podczas spotkania z delegacją luteran- ską (21.10.2013)	1226
2.3. Przemówienie podczas audiencji dla arcybiskupa Can- terbury Justina Welby'ego prymasa Wspólnoty angli- kańskiej (16.06.2014)	1227
2.4. Przemówienie w zielonoświątkowym Kościele Pojed- nania (Caserta, 28.07.2014)	1229
2.5. Przemówienie w świątyni waldensów (Turyn, 22.06.2015)	1233
2.6. Przemówienie podczas spotkania ze Wspólnotami ewangelickimi na Wydziale Teologii Ewangelickiej (Bangui, 29.11.2015)	1236
2.7. Konferencja prasowa w trakcie podróży powrotnej z Armenii (26.06.2016)	1238
2.8. Wspólna deklaracja papieża Franciszka i arcybiskupa Canterbury Justina Welby'ego (05.10.2016)	1239
2.9. Wspólna deklaracja papieża Franciszka i przewodni- czącego Światowej Federacji Luteranckiej bpa Muniba Younana (Lund, 31.10.2016)	1243
2.10. Przemówienie podczas spotkania ekumenicznego (Malmö, 31.10.2016)	1246

2.11. Przemówienie do uczestników ekumenicznego symposium „Luter 500 lat później” zorganizowa- nego przez Papieski Komitet Nauk Historycznych (31.03.2017)	1249
Bibliografia.....	1251
Zakończenie.....	1301
Summary	1305